

ZRZESZENIE GMIN
WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

ul. Gen. J. Dąbrowskiego 41b/308
65-021 Zielona Góra
kom. 796 796 683
kom. 796 009 636
biuro@lubuskiegminy.pl

www.lubuskiegminy.pl

Zielona Góra, 20.05.2024 r

Sz. P. Donald Tusk
Prezes Rady Ministrów

Szanowny Panie Premierze,

Wystąpienie

Wobec twierdzenia o niewłaściwości rzeczowej Dyrektora Departamentu Spółek Paliwowo - Energetycznych w Ministerstwie właściwym do spraw aktywów państwowych w zakresie wystosowanego Wystąpienia z dnia 29 lutego 2024 r. skierowanego do Ministra Aktywów Państwowych, w sprawie praktyk stosowanych przez spółki energetyczne, przedstawiamy co poniżej.

W imieniu Gmin z województwa lubuskiego, będących beneficjentami Rządowego Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych Edycja IX „Rozświetlamy Polskę” (dalej zwany Programem), mając na uwadze pełnioną funkcję nadzoru właścicielskiego nad Enea S.A. będącej jedynym udziałowcem Enea Oświetlenie Sp. z o.o. (dalej zwaną Spółką) - nr KRS: 0000067552, zwracaliśmy się do Pana Ministra Aktywów Państwowych z prośbą o podjęcie działań umożliwiających realizację Programu na majątku należącym do Spółki, w szczególności mając na uwadze zgłoszone wątpliwości dotyczące legalnego realizowania przez Gminy Programu „Rozświetlamy Polskę” także na majątku Spółki.

Mając powyższe na uwadze zwróciliśmy się o wszczęcie postępowania wyjaśniającego w przedmiocie stosowanych przez Spółkę energetyczną nieprawidłowych praktyk we współpracy z Gminami w trakcie realizacji Programu „Rozświetlamy Polskę” z uwzględnieniem Regulaminu dziewiątej edycji naboru wniosków o dofinansowanie "Rozświetlamy Polskę".

Problematyczny okazuje się proponowany przez Spółkę sposób przekazania Gminom tytułu prawnego do dysponowania urządzeniami (oprawami oświetleniowymi wraz z osprzętem) pozostającymi ich własnością.

Zasady współpracy w zakresie przedsięwzięcia modernizacji infrastruktury oświetleniowej należącej do spółek oświetleniowych oferowane Gminom pozostają w sprzeczności z zasadami finansowania przez jednostki samorządowe oświetlenia ulicznego własnym majątkiem (w tym pochodzącym z Programu).

W ramach Programu Gmina może samodzielnie wymienić jedynie nieenergooszczędne oprawy stanowiące majątek Gminy (Beneficjenta).

Aby wymienić również oprawy nieenergooszczędne należące do właściwego OSD lub Spółki oświetleniowej niezbędne jest uzyskania przez Wnioskodawcę tytułu prawnego do dysponowania urządzeniami oświetleniowymi na cele inwestycji.

Zatem wymiana opraw na instalacjach należących do OSD lub Spółki oświetleniowej wymaga zawarcia umowy z spółką energetyczną, jednak proponowana współpraca nie uwzględnienia interesu obu stron i ekwiwalentności świadczeń, a przede wszystkim poszanowania zasad wydatkowania środków publicznych.

Umowa przekazania urządzeń celem czynienia na niej inwestycji winna być nieodpłatna. Spółki natomiast proponują zawarcie umów najmu/dzierżawy, mimo że Gmina zamierza jedynie dokonać modernizacji tych urządzeń poprzez zdemontowanie (starych) opraw nieenergooszczędnych, a następnie wymienienie ich na nowe oprawy oświetleniowe LED.

Zwykle utrzymanie punktów świetlnych, o którym mowa w art. 3 pkt 22 ustawy prawo energetyczne (Dz.U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, z późn. zm.) nie obejmuje swym zakresem modernizacji. Obowiązek modernizacji istniejącego oświetlenia opartego na oprawach rtęciowych, oprawach sodowych oraz konieczność zapewnienia właściwej, jakości technicznej i eksploatacyjnej wiąże się z ponoszeniem znacznych nakładów na modernizacje punktów świetlnych. Ponoszone w tym celu wydatki inwestycyjne gmin z racji swej istoty powodowałyby nie tylko udoskonalenie, ale i jednocześnie zwiększenie wartości obcego majątku.

W przypadku, gdy instalacja oświetleniowa stanowi własność zakładu energetycznego, gmina nie jest w żaden sposób uprawniona do ponoszenia nakładów ze środków własnych na modernizację punktów świetlnych niebędących jej własnością.

Ponoszone w tym celu wydatki inwestycyjne gmin z racji swej istoty powodowałyby nie tylko udoskonalenie, ale i jednocześnie zwiększenie wartości obcego majątku. Zwykle utrzymanie punktów świetlnych, o którym mowa w art. 3 pkt 22 ustawy Prawo energetyczne, nie obejmuje swym zakresem modernizacji, a jedynie bieżącą konserwację.

W świetle obowiązujących przepisów finansowanie przez gminę ze środków własnych modernizacji oświetlenia ulicznego, w przypadku, gdy właścicielem instalacji jest zakład energetyczny, jest niezgodne z prawem.

Takie stanowisko wyrażone zostało wyrażone przez Krajową Radę Regionalnych Izb Obrachunkowych w stanowisku z dnia 25 kwietnia 2008 r. w sprawie finansowania oświetlenia dróg publicznych przez gminy oraz przez Ministerstwo Finansów.

Sposób rozliczeń zmodernizowanych opraw oświetleniowych (w ramach prawa do dysponowania mieniem spółki) realizowany winien być również przy uwzględnieniu norm prawnych w zakresie wydatkowania publicznych środków finansowych – z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów zgodnie z art. 44 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. ustawy o finansach publicznych.

Przedmiotem proponowanej Gminom umowy jest infrastruktura oświetleniowa stanowiąca własność Spółki, która ze względu na stopień zużycia i stan techniczny – w znaczącej części stanowi niesprawne urządzenia oświetleniowe mogące podlegać utylizacji, nienadające się do dalszej eksploatacji. Daleko wątpliwym jest proponowana przez przedsiębiorstwa energetyczne odpłatna forma ich przekazania (najem lub dzierżawa).

Gminy w ramach Programu pozyskały dofinansowanie i jako Beneficjent mogą przeznaczyć swoje środki finansowe (wraz z udziałem własnym) na zrealizowanie Inwestycji, jako **zadanie publiczne związane z finansowaniem oświetlenia ulicznego oraz poprawą efektywności energetycznej**.

Skoro spółka oświetleniowa nie może być beneficjentem tych środków to nowo powstałe oprawy, jako własność gminna nie może zostać przekazana spółce po rozwiązaniu umowy zawartej na czas Inwestycji, bez zagwarantowania należnego jej ekwiwalentu.

Racjonalnym w ocenie interesu samorządów byłoby ustanowienie przepisów prawnych umożliwiających rzeczywiste zrealizowanie zadania inwestycyjnego objętego Programem – w obszarze urządzeń oświetleniowych należących do obcego majątku (spółki oświetleniowej). W tym celu właściwym – jednym z możliwych rozwiązań – byłoby przekazanie/wykup zużytego majątku (nieenergooszczędnych niesprawnych opraw oświetleniowych) Gminom/przez Gminy według cen uwzględniających stopień zużycia, a w dalszej kolejności prowadzenie inwestycji na własnym już majątku (gminnym) zgodnie z obowiązującym porządkiem prawnym.

Należy zwrócić uwagę na to, że zaprezentowane przez spółki oświetleniowe rozwiązania zarówno na czas prowadzonej inwestycji (odpłatność za użyczenie urządzeń oświetleniowych, związanie umową na konserwację w części modernizowanej - narzucenie gminom „obowiązku napraw, utrzymania, konserwacji i remontów” i przechowywania zdemontowanych urządzeń w należyтым stanie przez czas trwania niniejszej umowy), a także po jej zakończeniu (przejęcie zmodernizowanych urządzeń bez ekwiwalentności świadczeń) wskazują na uzasadnione wątpliwości, co do możliwości wykonania Programu na cudzym majątku – należącym do spółek energetycznych, ograniczając możliwość Gminom korzystanie z Programu.

W związku z trudnościami napotkanymi przez gminy województwa lubuskiego w realizacji inwestycji oświetleniowych ze względu na aspekty własnościowe infrastruktury (niejednokrotnie w bardzo złym stanie technicznym), kontrowersyjnymi zapisami proponowanych przez spółki energetyczne umów przekazujących tytuł prawny do dysponowania urządzeniami w celu ich modernizacji, wyłączona została możliwość wykorzystania pełnych możliwości Programu.

Miarodajnym przykładem działania na szkodę Spółki jest, wspomniane powyżej, zaproponowanie przez Spółkę zapisów w umowie dzierżawy, według których po upływie określonego czasu zmodernizowana infrastruktura ma być przekazana na mienie Spółki bez ekwiwalentu na rzecz gmin. Wyłącza to możliwość legalnego skorzystania z Programu na majątku Spółki.

Wnosimy, zatem o rozważenie podjęcia działań legislacyjnych, w celu wprowadzenia jednolitych zasad postępowania umożliwiającego legalne, rzetelne i gospodarne działania gmin w zakresie modernizowania oświetlenia przestrzeni publicznej na majątku będącym własnością zakładu energetycznego, mając na względzie potrzebę finansowania przez gminy utrzymania i modernizacji oświetlenia dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy.

Zasadnym jest wprowadzenia jednoznacznych **regulacji prawnych dotyczących modernizacji instalacji oświetleniowej stanowiącej własność zakładu energetycznego przez gminy (z ich majątku) bądź ustalających zasady wzajemnych rozliczeń poczynionych przez gminę nakładów inwestycyjnych z właścicielem sieci – zakładem energetycznym.**

Podsumowując, w kontekście możliwości realizacji Programu na majątku Spółki, chcemy zwrócić uwagę na trzy najważniejsze kwestie:

1. Zapisem umowy proponowanej Gminom przez Spółkę budzącym największe kontrowersje, jest zobowiązanie Gmin do nieodpłatnego przekazania nowopowstałego majątku na rzecz Spółki po upływie

określonego czasu. W tym zakresie wypowiedziała się Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych w stanowisku z dnia 25. kwietnia 2008 roku.

2. Następnie Spółka stawia warunek zawarcia odpłatnej umowy celem uzyskania przez gminę tytułu prawnego. Rodzi to spore wątpliwości gdyż Gmina modernizując obcy majątek nie powinna dodatkowo ponosić kosztów związanych z dostępem do modernizowanej infrastruktury.

W powyższych dwóch kwestiach jednoznacznie wypowiedziała się Regionalna Izba Obrachunkowa w Zielonej Górze. Z jej wyjaśnień, odnoszących się konkretnie do zapisów umów proponowanych przez Spółkę, wynika jednoznacznie, że Gminy nie mogą przekazać majątku Spółce bez świadczenia ekwiwalentnego (rozwiązaniem tego problemu - nasuwającym się, jako pierwsze - jest zapłata przez Spółkę za zmodernizowany majątek). RIO wskazała również, że umowa dająca prawo do dysponowania majątkiem Spółki powinna mieć charakter nieodpłatny.

3. Kolejny wymóg stawiany przez Spółkę to zlecenie jej przeprowadzenia modernizacji w trybie z art. 214 ustawy Prawo Zamówień Publicznych (Dz. U. 2019 poz. 2019 ze zm.), zamówienie z wolnej ręki. Warunku tego nie daje się pogodzić z warunkami realizacji Programu w sytuacji, gdy Gmina jest właścicielem części infrastruktury. Regulamin Programu wymaga, aby wykonawca został wyłoniony w jednym postępowaniu, które – w przypadku zlecenia z wolnej ręki – ograniczałoby konkurencję również na mieniu gminy.

Zdajemy sobie sprawę, że trudności mających swoje źródło w stosunkach własnościowych dot. infrastruktury oświetleniowej i wynikającej z tego tytułu konieczności współpracy ze spółkami zarządzającymi infrastrukturą oświetleniową jest więcej i że były one wyrażane m.in. w stanowiskach: Zrzeszenia Gmin Województwa Lubuskiego nr 2/2023 z dnia 21.02.2023r. i nr 05/2023 z dnia 24.10.2023r., a także Ogólnopolskiego Porozumienia Organizacji Samorządowych z dnia z dnia 13 kwietnia 2023r. w sprawie pilnej potrzeby podjęcia działań ustawodawczych w zakresie przepisów regulujących zasady finansowania z budżetu gminnego modernizacji oświetlenia dróg publicznych w przypadku, gdy właścicielem instalacji jest zakład energetyczny, czy też w piśmie Śląskiego Związku Gmin i Powiatów do Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 09.01.2024. Mamy, więc świadomość, że nasze uwagi zawarte w niniejszym piśmie nie wyczerpują tak szerokiego tematu, chcemy jednak skupić się na najbardziej palącej kwestii, czyli na ograniczonej w czasie możliwości realizacji Programu.

Mając na uwadze, że Ministerstwo Aktywów Państwowych sprawuje nadzór właścicielski nad spółką ENEA S.A. (posiadającą 100% udziałów w Enea Oświetlenie Sp. z o.o.), zwracamy się z prośbą do Prezesa Rady Ministrów o wyrażenie stanowiska co do przytoczonych powyżej twierdzeń, oraz co do możliwości podjęcia działań legislacyjnych, w celu wprowadzenia jednolitych zasad postępowania umożliwiającego legalne, rzetelne i gospodarne działania gmin w zakresie modernizowania oświetlenia przestrzeni publicznej na majątku będącym własnością zakładu energetycznego, mając na względzie potrzebę finansowania przez gminy utrzymania i modernizacji oświetlenia wszystkich dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy.

Z up. Prezesa Zrzeszenia
Gmin Województwa Lubuskiego
Agnieszka Opalińska
Agnieszka Opalińska
DYREKTOR BIURA ZRZESZENIA

Załączniki

- 1. Wniosek ZGWL o wyjaśnienia o udzielenie wyjaśnienia w zakresie stosowania przepisów o finansach publicznych z dnia 21.12.2024*
- 2. Odpowiedź na wniosek o udzielenie wyjaśnienia w zakresie stosowania przepisów o finansach publicznych RIO w Zielonej Górze z dnia 18.01.2024*
- 3. Umowa o współpracy w zakresie przedsięwzięcia modernizacji infrastruktury oświetleniowej z Enea Oświetlenie Sp. z o.o.*
- 4. Umowa dzierżawy infrastruktury Enea Oświetlenie Sp. z o.o.*
- 5. Pismo Ministra Aktywów Państwowych – Departamentu Spółek Paliwowo-Energetycznych*